

**JAKIE BYŁY
POCZĄTKI POLSKI?**

**MAŁGORZATA
WOJNAROWSKA**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program historii w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
dr Anna Araucz
dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Tytuł lekcji

Jakie były początki Polski?

Cel ogólny

- poznanie początków polskiej państwowości.

Cele operacyjne (szczegółowe)

Uczeń:

- wymienia plemiona polskie i ich główne grody, wskazuje na mapie ich siedziby,
- sytuuje w czasie państwo pierwszych Piastów,
- opowiada o Mieszku i jego drużynie,
- wyszukuje informacje w tekście źródłowym.

Metody/techniki/formy pracy

- pogadanka,
- praca pod kierunkiem z wykorzystaniem mapy konturowej i tekstu źródłowego,
- dyskusja,
- praca indywidualna,
- praca w parach.

Środki dydaktyczne

- Film *Biskupin* <https://www.youtube.com/watch?v=SlO-Yo7y7D4> [dostęp: 20.12.2018],
- mapa fizyczna Polski,
- mapa *Ziemie polskie w X wieku*,
- tekst źródłowy – opis kraju i drużyny Mieszka według Ibrahima Ibn Jakuba,
- karta pracy z mapką konturową Polski i tabelką (dostosowana dla uczniów ze SPE),
- tablica multimedialna lub laptop i projektor.

Opis przebiegu lekcji

- Wprowadzenie – krótka pogadanka nauczyciela o najstarszych śladach osadnictwa na ziemiach polskich.
- Uczniowie oglądają film *Biskupin* (1 minuta 50 sekund) dla zobrazowania pogadanki. Potem odpowiadają na pytania: *Ilu (mniej więcej) mieszkańców miał Biskupin? Jakie były warunki życia mieszkańców? Jak zabezpieczali się przed zagrożeniami?*
- Pytanie kluczowe: Skąd Polska wzięła swój początek?
- Ćwiczenie z kartami pracy i mapą – uczniowie, wykorzystując mapy ścienne (fizyczną i historyczną), nanoszą nazwy plemion i ich główne grody na mapę konturową.
- Praca z tekstem źródłowym – nauczyciel lub wybrany uczeń czyta tekst, a uczniowie mają go wyświetlonego na ekranie (lub otrzymują na kartkach).

Potem odpowiadają na pytania nauczyciela: *Jaki to rodzaj źródła historycznego? Czy w tekście są jakieś niezrozumiałe wyrazy? Czego się dowiadujemy o zamożności kraju Mieszka? Jak autor opisuje drużynę Mieszka? Jak Mieszko dbał o swoich wojowników? itp.*

- Podsumowanie – krótka dyskusja i wspólne sformułowanie odpowiedzi na pytanie kluczowe.

Komentarz metodyczny

Po wprowadzeniu na temat początków osadnictwa na ziemiach polskich uczniowie oglądają film *Biskupin* i odpowiadają na pytania nauczyciela. Być może ktoś był na wycieczce w Biskupinie i może więcej opowiedzieć o jego wyglądzie i warunkach życia – warto dać uczniom możliwość swobodnych wypowiedzi. Potem następuje zasadnicza część lekcji – praca z mapą. Na ścianie wiszą: mapa fizyczna Polski i mapa *Ziemie polskie w X wieku*. Uczniowie otrzymują kartę pracy, na której jest mapka konturowa oraz tabelka z nagłówkami (nazwy plemion, główne grody). Wykorzystując mapy ścienne (fizyczną i historyczną), nanoszą kolejno pod okiem nauczyciela nazwy plemion na swoje mapki konturowe oraz do każdego dopisują główny gród. Aby łatwiej je zlokalizować, najpierw wpisują nazwy geograficzne: Wisła, Odra, Warta, San, Morze Bałtyckie itp. Nie jest to łatwe, wymaga sporo czasu, cierpliwości i uważności. Uczniowie ze SPE mogą otrzymać mapkę częściowo przygotowaną, np. z już podpisanymi rzekami i niektórymi grodami, aby było im łatwiej zorientować się na mapie. Wszyscy na kolorowo wyróżniają nazwę *Polanie* – w tabeli i na mapie.

Nauczyciel wyjaśnia, skąd się prawdopodobnie wzięła i wiąże ją z nazwą Polska. Podpisują swoje karty pracy: *Plemiona polskie*. Mogą je ozdobić rysunkami, pokolorować. Nauczyciel sprawdza karty, docenia starania uczniów, udziela informacji zwrotnej.

Podczas pracy z tekstem (Ibrahim Ibn Jakub) uczniowie mogą napotkać trudności ze zrozumieniem treści (*żołd, trzy tysiące pancernych, 10 secin* itp.) Dopiero po wyjaśnieniu można przejść do pytań.

Na zakończenie uczniowie dopisują imię Mieszko przy nazwie *Polanie* na mapce. Na podsumowanie uczniowie jeszcze raz wymieniają nazwy plemion, wskazują je na mapie oraz przypominają imię władcy Mieszka i jego siedzibę. Można też wykorzystać aplikację Kahoot lub Quizizz i zrobić quiz sprawdzający wiedzę z wykorzystaniem mobilnych urządzeń. Może go przygotować uczeń zdolny. Na zakończenie lekcji uczniowie formułują odpowiedź na pytanie kluczowe.